مدیران مسئول و سردبیران جراید کثیرالانتشار از نقش ترویجی هلال احمر می‌گویند

رسانه، جامعه مدنی و فرهنگ داوطلبی

«شهروند»واقعیت‌ها را به‌خوبی نشان می‌دهد

داوود محمدی
عضو شورای سردبیری روزنامه ایران

سوال غافلگیرانه‌ای بود. اما اگر نگاهی کلی به شرایط رسانه‌ای کنونی کشورمان داشته باشیم بنا به‌دلایل ناخواسته‌ای، اغلب رسانه‌های ما رفتارشان، نقش واگرایی دارد. دلیل اصلی آن نبود حضور قوی احزاب در جامعه است که منجر شده ناخودآگاه رسانه‌ها کارکرد حزبی احزابی که وجود ندارند را پیدا کرده و در نتیجه بیشتر تمرکز رسانه در کشور در حوزه‌های سیاسی معطوف شده است. این رفتارها هم عمدتا انتقاد از رقیب و دفاع از تفکر خودشان است. یعنی اگر ارزیابی از روزنامه‌های مختلف داشته باشید، اغلب مشاهده می‌کنید که انتقاد و دفاع و حمله را به‌عنوان روش کار برای ارایه برگزیده‌اند. خروجی امروز روزنامه‌های ما یک فضای انتقادی و حول محور سیاست شکل گرفته است.

البته امروز جای یک روزنامه با اهداف ملی و اجتماعی خالی است زیرا یکی از نیازها و دغدغه‌های اصلی که امروز جامعه ما و به‌خصوص مردم ما لازم دارند، اشاعه فرهنگ نیکوکاری و داوطلبانه است اکنون بیش از هر زمان دیگر ما نیازمند شکل‌دادن فرهنگ‌داوطلبی هستیم، آن هم درحالی که مسائل غیرسیاسی به‌ویژه در حوزه اجتماعی و به‌خصوص هدف‌گذاری در باب موضوعات اجتماعی لازم است. این کار تحسین‌برانگیز را روزنامه‌شهروند در باب مسائل اجتماعی و فعالیت‌های داوطلبانه انجام می‌دهد. باید گفت که «شهروند» کمک بسیار بزرگی برای جامعه ما است. «شهروند» واقعیت‌ها را به‌خوبی نشان می‌دهد.

تمرکز روی سیاست باعث شده است که واقعیت‌ها و معضلات اساسی مردم نادیده گرفته شود که این نگرش امروز رسانه‌های ما، فرهنگ داوطلبی و امور خیر در جامعه را روز به‌روز ضعیف‌تر می‌کند. مسائل سیاسی باعث شده است تا فرهنگ جامعه ما دچار ضربات زیادی شود. البته بی‌شک تنها پناهنده و قوت‌دهنده فرهنگ خیر در جامعه رسانه‌ها هستند که می‌توانند در این باب معجزه کنند.

همه رسانه‌ها به داوطلبی اشتیاق نشان می‌دهند

علیرضا خانی
سردبیر روزنامه اطلاعات

فعالیت داوطلبانه عبارتست از کنش‌های خودانگیخته معطوف به اهداف غیرمادی. بنابراین فعالیت‌داوطلبانه با میل و اراده اشخاص به‌صورت خودخواسته صورت می‌گیرد و «انگیزه» اصل بنیادی هر فعالیت‌داوطلبانه است. این انگیزه البته غیرمادی است. توجه کنیم که انگیزه غیرمادی الزاما به معنای انگیزه متعالی الهی نیست. البته در بسیاری موارد ممکن است انگیزه الهی و اهداف قدسی باشند اما هر انگیزه غیرمادی لزوما قدسیت ندارد. فی‌المثل ممکن است انگیزه فرد از فعالیت داوطلبانه با هدف محبوبیت یا شهرت باشد.

انگیزه دیگری که ممکن است فرد را به سمت فعالیت داوطلبانه هدایت کند، انگیزه «اجتماعی» است. مثلا کسی داوطلبانه وارد فعالیت واکسیناسیون فلج‌اطفال می‌شود با این هدف که در آینده جامعه سالم‌تری داشته باشد.

در تعریف فعالیت داوطلبانه برخی گفته‌اند که در این نوع فعالیت سود و نفع فعالیت داوطلبانه به شخص یا موضوع دیگری غیر از داوطلب می‌رسد. البته این تعریف ناقصی است چون در مثال فعالیت داوطلبانه فوق، وقتی جامعه سالم‌تر باشد، سودش، هم به‌جامعه می‌رسد و هم به‌فرد داوطلب به‌عنوان عضوی از جامعه. نمونه دیگر فعالیت داوطلبانه در حوزه مربوط به محیط‌زیست است. بدیهی است که حفظ محیط‌زیست منافعش به همه موجودات زنده می‌رسد از جمله داوطلب.

برای ترویج فعالیت داوطلبانه نخستین اقدام «آگاهی‌بخشی» برای رساندن جامعه به «خودآگاهی» است. وقتی افرادی که دارای انگیزه فزاینده هستند آگاه باشند از کمبودها و ضرورت‌های موجود جامعه و به‌خصوص آگاه باشند به این‌که این کمبودها و نقایص چه‌مخاطراتی را در آینده برای کل جامعه در پی دارد، فعالیت داوطلبانه شکل می‌گیرد. البته همیشه فعالیت داوطلبانه در قشر اقلیتی از جامعه نمود واقعی می‌یابد ولی همین اقلیت نیاز به آگاهی دارد. همین‌جا باید اضافه کرد که فساد- در هر شکل و در هر سطح- آفت فعالیت داوطلبانه است. اگر داوطلبی ببیند که برای فعالیتی که رایگان انجام داده مثلا کسانی حساب‌سازی کرده‌اند و پول‌هایی جابه‌جا شده است، قطعا انگیزه‌اش زایل و نابود می‌شود...

نظر به این‌که مهم‌ترین وظیفه رسانه‌ها، آگاهی‌بخشی و جهت‌دهی به جامعه است، از همین منظر می‌توانند نقش بسیار موثر و بلکه موثرترین نقش را در فعالیت‌های داوطلبانه ایفا کنند. البته شرطش این است که رسانه‌ها اعتماد مردم را کسب کرده باشند. رسانه‌ها در ایران درمجموع برای جلب افراد به فعالیت‌های داوطلبانه تلاش شایانی می‌کنند. ممکن است از نظر حرفه‌ای این نوع فعالیت نیز با کاستی‌هایی همراه باشد که هست اما علی‌الاطلاق همه رسانه‌ها به این موضوع اشتیاق نشان می‌دهند. روزنامه اطلاعات در طول سال چند نوبت در صفحه گزارش و صفحات دیگر از جمله ضمیمه اجتماعی به موضوع فعالیت‌های داوطلبانه می‌پردازد. اخبار و اعلانیه‌های موسسات نیکوکاری و بازارچه‌های خیریه را منتشر می‌کند و در بخش مقالات و مطالب ایدئولوژیک نیز مطالب چندی در این باب از منظر دین و اخلاق منتشر می‌کند.

رسانه‌هایی مانند «شهروند» خیلی راحت‌تر می‌توانند در اشاعه فرهنگ داوطلبی فعالیت کنند زیرا وقت، بودجه و پتانسیل مورد نظر را دارند

آرش خوشخو
سردبیر روزنامه هفت‌صبح

فرهنگ داوطلبی یکی از نشانه‌های شناخت کشورهای توسعه‌یافته قلمداد می‌شود. یکی از آرمان‌های مستحکم در هر جامعه‌ای داوطلبان آن هستند و به‌خصوص در کشورهای توسعه‌یافته داوطلبان نقش عظیمی در پیشبرد مسائل اجتماعی و فرهنگی آن جوامع بازی می‌کنند. کشورهای کانادا، استرالیا، انگلستان و فرانسه از آن دسته جوامعی هستند که فرهنگ داوطلبی در آنها به‌خوبی دیده می‌شود. اما جذب و در اختیار داشتن این داوطلبان هم به‌خودی خود امر مهمی قلمداد می‌شود. سطح فرهنگی در جوامع توسعه‌یافته باعث می‌شود داوطلبان به‌صورت داوطلبانه و به‌خودی‌خود به‌فعالیت در این حوزه تلاش داشته و کوشا باشند. اما خود داوطلب بودن مستلزم رضایت نسبی افراد از زندگی‌شان است. در ایران برای به وجود آمدن فرهنگ داوطلبی نیاز به جذابیت‌های عمیقی هستیم تا افراد به سمت آن ترغیب شوند. این جذابیت در شرایط عادی در جامعه ما دیده نمی‌شود. مردم در جامعه ما فکر می‌کنند که وقتی می‌توانند پولی دربیاورند چرا وقتشان را تلف کنند و در پی موضوعاتی باشند که هیچ عایدی برای آنها ندارد.

مانیازمندشکل‌دادن فرهنگ‌داوطلبی‌هستیم‌این‌کار تحسین‌برانگیزروزنامه‌شهروند درباب‌مسائل‌اجتماعی و فعالیت‌های‌داوطلبانه‌انجام می‌دهد.بایدگفت‌که«شهروند» کمک‌بسیاربزرگی‌برای‌جامعه ماست.«شهروند»واقعیت‌ها را به‌خوبی‌نشان‌می‌دهد

جهاد سازندگی یکی از آن سازمان‌هایی بود که در اوایل انقلاب فرهنگ داوطلبی را به‌گونه‌ای بین مردم اشاعه داده بود که دانشجوها به نقاط مختلف کشور می‌رفتند و بدون هیچ چشمداشتی کار می‌کردند و انگیزه بالایی داشتند. همین انگیزه خیلی مهم است که امروز وجود ندارد. درباره فرهنگ داوطلبی به‌خصوص درفضای مجازی، بی‌نهایت عکس و مطلب تولید می‌شود که به‌مردم پیام می‌دهند که کمک کنید...اهمیت قایل شوید و در کنش‌های مثبت اجتماعی شرکت کنید اما متاسفانه نتیجه‌ای نداشته‌است.

زندگی و فرهنگ دو اصل مترادف با یکدیگر هستند که زندگی مردم هرچه کیفیت بهتری پیدا کند باعث می‌شود مردم به فعالیت‌های داوطلبانه بیشتر روی بیاورند. در حوزه تشویق کار داوطلبانه «هفت‌صبح» برنامه‌هایی را صورت داده است و عمدتا فعالیت‌هایی که در این عرصه صورت می‌گیرد را پوشش می‌دهد. اما باید عرض کنم که رسانه‌هایی مانند «شهروند»، ایران یا جام‌جم خیلی راحت‌تر می‌توانند در اشاعه این‌گونه مطالب فعالیت کنند زیرا وقت، بودجه و پتانسیل مورد نظر را دارند. اما روزنامه‌هایی مانند هفت‌صبح، شرق، اعتماد یا آرمان به دلیل این‌که خصوصی هستند کمتر می‌توانند به موضوعاتی از این دست بپردازند داشته‌باشند که ریسک کاهش فروش روزنامه در آنها احتمال می‌رود. در هفت‌صبح هر روز ساعت‌ها می‌نشینیم و در این‌باره فکر می‌کنیم که چگونه می‌توان بهترین مطالب را برای هر صفحه ارایه داد تا حتی یک مخاطب به روزنامه اضافه شود. البته می‌توان با نشان دادن این فعالیت‌ها و نمونه خارجی آن جذابیت‌هایی را در این مقوله به‌وجود آورد اما باید روی آن به خوبی تامل کرد. من قطعا به دنبال فرمولی برای انتشار این فعالیت‌ها خواهم‌بود و تا آن موقع باید عرض کنم که کم‌کاری کرده‌ایم.

فرهنگ داوطلبی در آینده‌ای نزدیک در روزنامه تعادل

محمدصادق جنان‌صفت
سردبیر روزنامه تعادل

هر فعالیتی که از سوی افراد، نهادها، حزب‌ها و... به‌صورت داوطلبانه و برای ارتقای خیر عمومی صورت می‌گیرد را می‌توان نوعی فعالیت داوطلبانه دانست. فعالیت‌های داوطلبانه به‌خودی‌خود یک حرکت یا فعالیت مثبت قلمداد می‌شوند و تأثیر بسزایی در شرایط هر جامعه‌ای می‌گذارند. اما مهم‌ترین موضوع درباب فعالیت‌های داوطلبانه می‌تواند این موضوع باشد که هنگام انجام این‌گونه فعالیت‌ها باید همواره هدف والایی ترسیم شود تا نتیجه مطلوبی را نیز مشاهده کنیم. هرکسی در انجام این نوع فعالیت‌ها باید اهداف داوطلبانه‌ای را که قصد اعمال آن را دارد درنظر بگیرد تا بهترین نتایج برای افرادی که از این فعالیت‌ها بهره‌می‌برند را داشته باشد.

متاسفانه امروز در جامعه ما اکثر مردم این عقیده را دارند که همواره در انجام فعالیت‌های داوطلبانه و خیر حضور دارند و فعالیت می‌کنند اما باید بدانیم هرفعالیتی، رفتار داوطلبانه نیست. امروز فعالیت‌های داوطلبانه مدرن در بیشتر کشورهای توسعه‌یافته خود را درقالب بدنه جامعه مدنی آن جوامع نشان می‌دهند. این موضوع متاسفانه در جامعه ما به آن گونه‌ای که باید خود را بروز نداده است و عقب‌ماندگی‌های عظیمی را در این نوع اقدامات شاهد هستیم. اما درمانی هم برای این عقب‌ماندگی‌ها وجود دارد و آن هم مشارکت عظیم رسانه‌های مختلف در این زمینه است که می‌توانند با پرداخت صحیح به این مقوله در ترمیم و ارتقای آن سهم عظیمی داشته باشند. رسانه ما هم تا جایی که امکان دارد قصد پوشش این فعالیت‌ها را دارد اما باید اقرار کنم که تا این زمان این مسأله تحقق پیدا نکرده است و پوشش خوبی را در این زمینه نداشته‌ایم. اما در آینده‌ای نزدیک قطعا قصد داریم که این فرهنگ را در روزنامه تعادل به خوبی مشاهده کنیم.

وجود هلال احمر یک فرصت خوب برای انجام کارهای خیر است

محمدکاظم انبارلویی
سردبیر روزنامه رسالت

پیامبر اکرم فرمود، در کار خیر خود را به زحمت اندازید. یادش کار خیر زودتر از هر کار خوب دیگری می‌رسد.

مولای متقیان نیز فرمود: انجام‌دهنده کار خیر نیز از خود خیر است. سرور آزادگان امام حسین(ع) نیز می‌فرماید: ای مردم در کار خیر با هم رقابت کنید و در بهره گرفتن از فرصت‌ها شتاب نمایید و کار نیکی را که در انجام آن شتاب نکرده‌اید به حساب نیاورید. کلیه مهاجران ایرانی که در فرهنگ قرآن و اهل‌بیت تربیت شده‌اند اکنون به جمعیت هلال احمر پیوسته‌اند آنها هر لحظه در آماده‌باش هستند تا در هر کار خیری ظاهر شوند. هرحادثه طبیعی و غیرطبیعی در کشور و حتی خارج از کشور رخ می‌دهد جوانان هلال احمر چون فرشتگان الهی حاضر می‌شوند دل‌وجان به‌خطر می‌دهند و به همنوعان خود کمک می‌کنند.

انقلاب اسلامی ما حاصل فداکاری‌ها و جانبازی‌های ملت ما در روود به کارهای خیر است. انقلابی که پیشاپیش آن جوانان پاک و سلحشور قرار دارند.

مردم ما خیر اشاهد فداکاری سازمان هلال احمر در کمک‌رسانی با هواپیما و کشتی به ملت یمن بودند که تا پای جان پیش رفتند. مردم و به‌ویژه جوانان هیچ‌وقت فرصت را از ورود به کارهای خیر از دست نمی‌دهند. وجود هلال احمر یک فرصت خوب برای انجام کارهای خیر است.

روزنامه‌های دیگر باید دنباله‌روی «شهروند» باشند

محمد نوری
سردبیر روزنامه ایران

در عصری هستیم که ارتباطات حرف اول را می‌زند. امروزه برای هر کاری چه مثبت یا منفی یا تغییراتی عمده، همه از ابزاری به نام رسانه استفاده می‌کنند. رسانه اگر بخواهد می‌تواند انقلابی عظیم در حوزه‌های مختلف ایجاد کند و مطلوب باشد برای بهبود مسائل اجتماعی نیز رسانه می‌تواند بازوی قدرتمندی باشد.

فعالیت‌های داوطلبی شاکله اصلی جامعه مدنی ما است. جامعه مدنی میدان اصلی نقش‌آفرینی رسانه‌ها است. با وجود چندین عامل می‌توانیم نقش رسانه را در امر داوطلبی حیات‌بخش ببینیم. برای جاری کردن مقوله داوطلبی در یک جامعه و نهادینه کردن آن، باید مرحله فرهنگ‌سازی را به خوبی سپری کرد.

بهترین فرهنگ‌سازی از عهده کدام نهاد برمی‌آید؟ در این مقوله حرف اول را رسانه می‌زند. رسانه‌ها می‌توانند داوطلبی را به یکی از ارزش‌های والای یک جامعه تبدیل کنند. رسانه‌ها باید به جذابیت‌های فعالیت‌های داوطلبانه بیفزایند ما گاهی یک داوطلب تمام‌عیار هم باشیم اما اطلاعات مفیدی از فضای پیرامونی‌مان نداشته باشیم باز هم نمی‌توانیم یک داوطلب خوب باشیم. این جا رسانه می‌تواند اطلاعات جامعی را در اختیار مردم قرار دهد. اگر ما با واقعیت و روشنفکری لازم به مقوله فعالیت‌های داوطلبانه نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که این فرهنگ در جامعه ما به خوبی جاینفتاده است. اگر کمی هم امروز در جامعه ما درباره این فرهنگ و موضوعات پیرامون آن مردم نکاتی را دریافت کرده‌اند قطعا مدیون هلال احمر و روزنامه‌شهروند هستیم که در این زمینه به‌خوبی کار کرده‌اند.

دنیای غرب در زمینه فعالیت‌های داوطلبانه تا حد زیادی پیشرفته است. رسانه‌های ما باید به نوع پرداخت و عملکرد فعالیت‌های داوطلبانه در دنیای مدرن نگاه کنند و نسخه مطلوب آن را در داخل کپی یا از راهکارهای آن استفاده کنند در همه رسانه‌های مدرن در سراسر دنیا که نگاه کنید حتما یک ستون، صفحه یا سرفصلی دارند که به فعالیت‌های داوطلبانه و موضوعات خیر می‌پردازد. عمدتا در نشریات معتبر، سهم عظیمی از عکس‌ها و مطالب معتبر مربوط به امور خیر و فعالیت‌های داوطلبانه می‌شود.

اما از این بگذریم که مقوله داوطلبی امری مهجور در جامعه ما است اما بسیاری از همکاران من در رسانه‌های مختلف و به‌خصوص «شهروند» که دریچه‌ای را در زمینه فعالیت‌های داوطلبانه و امور خیر در جامعه ما گشوده حضور دارند که جا دارد دست دوستانم در این روزنامه را بفشارم. مطالب ویژه «شهروند» درباره فعالیت‌های داوطلبانه را دنبال می‌کنم که عقیده‌دارم روزنامه‌های دیگر باید دنباله‌رو «شهروند» باشند.

اما نباید نهاد یا روزنامه‌ای مانند «شهروند» دستشان خالی باشد زیرا اهدافشان برای یک شخص یا گروه خاص نیست بلکه فعالیت‌های «شهروند» و هلال احمر یک خیر عمومی برای جامعه است. سازمان‌های قدرتمند ما در کشور بیایند و زیر بال‌وپر هلال احمر را بگیرند تا بتواند این نهاد مردمی اهدافش را به خوبی در جامعه پیاده کند. اگر هلال احمر و صدایش که «شهروند» باشد به‌خوبی تغذیه شوند می‌توانند صدا و اهدافشان را به‌خوبی به‌سطح جامعه انتقال دهند.

«شهروند» الگویی برای آموزش‌وپرورش باشد

هوشنگ عابدی
سردبیر روزنامه آفرینش

فرهنگ داوطلبی هم مانند آداب غذاخوردن و تربیت و تعلیم کودکان یک‌دفعه به‌وجود نمی‌آید بلکه برای ترویج آن باید ریشه‌اش را از سنین کودکی در وجود افراد کاشت. دارابودن این فرهنگ به این معناست که داوطلبی جزیی از وجود شما باشد و همواره در فعالیت‌ها و عملکردتان همراه‌تان باشد و قسمتی از زندگی روزمره شما باشد. یکی از مهم‌ترین عرصه‌ها یا سازمان‌هایی که در کشور می‌تواند فرهنگ داوطلبی را به خوبی به‌جامعه انتقال دهد، آموزش و پرورش است. محلی که می‌شود در تربیت تمام کودکان ما اثرگذار باشد، زیرا همین فرزندان امروز ما هستند که نسل‌های آینده ما و وضع اجتماعی موجود در کشور را خواهند ساخت.

جامعه متعلق به داوطلبان یک جامعه پویا و توسعه‌یافته تعلیمی گیرد به تعبیری آینده مطلوب در هر کشوری در گرو رفتارهای داوطلبانه است. من فقط و فقط رفتار داوطلبانه را در کودکان و آموزش‌هایی که باید به آنان داده شود، می‌بینم. در بحث رسانه‌های هم باید تمرکز ناشران و مدیران رسانه‌ها معطوف بر ارایه مطالب در اهداف داوطلبی در نشریات کودکان باشد. چرا نشریه‌ای مختص به این فعالیت‌ها در قالب مجلات و موضوعات سرگرم‌کننده به کودکان ارایه نشود؟

«شهروند» تنها روزنامه‌ای است که به صورت منحصربه‌فرد این بحث را در جامعه ترویج می‌دهد، حتی خیلی از ارگان‌های ما مانند آموزش‌وپرورش و خیلی از سازمان‌های دیگر باید بیایند از «شهروند» و اهداف آن پیروی کنند تا نتایج‌اش را در جامعه بیشتر ملاحظه کنیم. آموزش و پرورش از «شهروند» استفاده کند تا نشریه‌ای در مدارس با اهداف داوطلبی مختص به کودکان ارایه کند تا حداقل این نسل فردای ما نجات‌دهنده جامعه ما باشد. اقدامات «شهروند» فوق‌العاده است اما به‌تنهایی نمی‌تواند این ماموریت سنگین که با روح و جسم مردم در ارتباط است را به‌صورت فراگیر در جامعه انتقال دهد. رسانه‌های دیگر ما هم باید درباره این موضوع و اهداف داوطلبانه درگیر باشند، یا حداقل صفحه‌ای یا ستونی برای ارتقای اهداف داوطلبانه در طول روز یا هفته داشته‌باشند.

صفحه اجتماعی ما در روزنامه آفرینش نیز به اخبار یا اتفاقات مربوط به حوزه داوطلبان می‌پردازد اما نه به‌صورت وسیع و فراگیر اما اگر «شهروند» پیشنهاد یا اهدافی را به ما در این‌باره ارایه دهد، با کمال میل استقبال می‌کنیم و بعد از بررسی به بهترین نحو آن را در صفحات پیاده می‌کنیم. صفحات اجتماعی ما به‌نوعی کمکی برای فعالیت‌های داوطلبانه خواهد بود.